

בני קורח – בין מחשבה למעשה
הרב מואיז נבון

במדבר פרק טז

(לא) וַיְהִי כַכֹּלְתוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם: (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתַּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֶרַח וְאֶת כָּל הַרְכוּשׁ: (לג) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֶל:

במדבר פרק כו – (יא) וּבְנֵי קֶרַח לֹא מָתוּ: ס

רש"י במדבר פרק כו פסוק יא

(יא) ובני קרח לא מתו - הם היו בעצה תחלה, ובשעת המחלוקת הוהרו תשובה בלבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קי עמוד א

+במדבר כ"ו+ ובני קרח לא מתו, תנא, משום רבינו אמרו: מקום נתבצר להם בגיהנם, וישבו עליו ואמרו שירה. אמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קאזלינא באורחא, אמר לי הווא טייעא: תא ואחוי לך בלועי דקרח. אזיל חזא תרי בזעי דהוה קא נפק קיטרא מנייהו. שקל גבבא דעמרא, אמשייה מיא, ואותביה בריש רומחיה ואחלפיה התם, איחרך. אמר לי: אצית מה שמעת. ושמעית דהו קאמרי הכי: **משה ותורתו אמת, והן בדאים** [ז"א: ואנו שקרנים].

ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס [רמז תשעא]

ובני קרח לא מתו לא חיינו ולא נידונינו, תנא מקום נתבצר להן בגיהנם ועמדו על רגליהן ואמרו שירה, ויהיו לנס כיון שנבלעו קרח ועדתו נמצאו בניו עומדין כתורן של ספינה, דבר אחר נקרא על מקום סביבותם ואותו מקום שהוא תחתיהם לא נקרא, רבי שמואל בר נחמן אמר לא היו שלשתן עומדין במקום אחד אלא כל אחד ואחד היה בפני עצמו עומד והיו דומין כשלשה עומדין והיינו דאמרי ברייתא על מאן קאים עלמא על תלתא עמודיא, אית דאמרין תלתא בני קרח וכו', לישוב משפחת הישובי (כתוב בחנוכת הנשיאים על ביום השני):

רא"ם על רש"י במדבר כו יא

... וזה ההפך מהמדרש שאמרו: "ובני קרח לא מתו אלא עלו על פני הארץ ובאו לא"י והיו נביאים, והראיה ע"ז שעלו על פני הארץ: משמואל ובניו שהם המשוררים והם הנקראים הקרחי, לבני קרח מזמור, גם בתורה כתוב משפחת הקרחי" ...

רבינו בחיי שמות פרק ו פסוק כג

והנה בפרשה הזאת תמצא ו' נביאים שהם משבט לוי והם: אהרן, ומשה, ופנחס שהוא אליהו, ושלשת בני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף. שכן מנאום רז"ל (סדר עולם פרק כ) בכלל מ"ח נביאים, וששה אלה היו בדור אחד, ואולי ג' אלה בני קרח, הם שאמר עליהם הכתוב: (במדבר כו, יא) "ובני קרח לא מתו".

דברי הימים א פרק ו (ז) בְּנֵי קֶהֶת עֲמִינָדָב בְּנוֹ קֶרַח בְּנוֹ אֲסִיר בְּנוֹ: (ח) אֶלְקָנָה בְּנוֹ וְאַבְיָסֹף בְּנוֹ וְאֲסִיר בְּנוֹ: (ט) תַּחַת בְּנוֹ אוֹרִיאֵל בְּנוֹ עֲזֵרָה בְּנוֹ וְשֹׁאוֹל בְּנוֹ: (י) וּבְנֵי אֶלְקָנָה עֲמָשִׁי וְאַחִימוֹת: (יא) אֶלְקָנָה <בְּנוֹ> בְּנֵי אֶלְקָנָה צוֹפִי בְּנוֹ וְנַחַת בְּנוֹ: (יב) אֶלְיָאֵב בְּנוֹ יִרְחָם בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ: (יג) וּבְנֵי שְׁמוּאֵל הַבֶּכֶר וְשִׁנִּי וְאַבְיָה: ס (יד) בְּנֵי מִרְרִי מַחְלִי לְבָנֵי בְּנוֹ שְׁמַעִי בְּנוֹ עֲזָה בְּנוֹ: (טו) שְׁמַעִי בְּנוֹ חַגִּיָּה בְּנוֹ עֲשִׂיָּה בְּנוֹ: פ (טז) וְאַלְפָּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִד עַל יְדֵי שִׁיר בֵּית יִקְנָק מִמְנוּחַ הָאָרוֹן: (יז) וַיְהִי מִשְׁרֵתִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד בְּשִׁיר עַד בְּנוֹת שְׁלֹמֹה אֶת בֵּית יִקְנָק בִּירוּשָׁלַם וַיַּעֲמֵדוּ כְּמִשְׁפָּטָם עַל עֲבוֹדָתָם: (יח) וְאַלְפָּה הֶעֱמִיד וּבְנֵיהֶם מִבְּנֵי הַקֶּהֶתִי הַיָּמִן הַמְּשׁוֹרָר בְּנוֹ יוֹאֵל בְּנוֹ שְׁמוּאֵל: (יט) בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ יִרְחָם בְּנוֹ אֶלְיָאֵל בְּנוֹ תוֹחַ: (כ) בְּנוֹ <צִיף> צוֹף בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ מַחַת בְּנוֹ עֲמָשִׁי: (כא) בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ יוֹאֵל בְּנוֹ עֲזֵרָה בְּנוֹ צְפַנְיָה: (כב) בְּנוֹ תַּחַת בְּנוֹ אֲסִיר בְּנוֹ אֲבִיָּסֹף בְּנוֹ קֶרַח: (כג) בְּנוֹ צָהָר בְּנוֹ קֶהֶת בְּנוֹ לֹוִי בְּנוֹ יִשְׂרָאֵל:

דברי דוד, ר' דוד הלוי "ט"ז" [1586-1667, פולניה] על רש"י במדבר כו יא

... ואפשר לומר שאיזב זמן היו בגיהנם ואח"כ יצאו על פני הארץ.

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב

הלכה ב - ומה היא התשובה הוא (1) שיעזוב החוטא חטאיו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן (2) יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך (3) להתודות בשפתינו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מט עמוד ב

... [אם הוא אומר לה תנשאי לי] על מנת [=על תנאי] שאני צדיק, אפילו רשע גמור - **מקודשת**, שמה **הרהר תשובה** בדעתו. על מנת שאני רשע, אפילו צדיק גמור - מקודשת, שמה הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו.

R. Soloveitchik, Halakhic Man, p.111

We see here that here that verbal confession is not an indispensable part of repentance, and that the mere thought of repentance suffices. ... Halakha has posited two separate laws, two distinct principles, with reference to repentance and its function. (1) Repentance may serve to divest the sinner of his status as a rasha. (2) Repentance may serve as a means of atonement ... The lack of verbal repentance prevents only from serving as a means of atonement, but it does not prevent it from divesting a sinner of his status as a rasha.

במדבר טז (א) ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלתי בני ראובן :

מדרש תנחומא (בובר) פרשת קרח סימן ז

ויקח קרח. מה כתיב למעלה מן הענין, דבר אל בני ישראל [ואמרת אליהם] ועשו להם ציצית (במדבר טו לח), א"ל קרח למשה רבינו, משה טלית שכולה תכלת, מהו שתהא פטורה מן הציצית, א"ל משה חייבת בציצית, א"ל קרח טלית שכולה תכלת אינה פטורה עצמה, וארבעה חוטין פוטרין אותה, בית שמלא ספרים, מהו שיהא פטור מן המזוזה, א"ל חייב במזוזה, א"ל כל התורה כולה רע"ה פרשיות יש בה, ואינן פטורות את הבית, ושתי פרשיות שבמזוזה פטורות את הבית, א"ל דברים אלו לא נצטוית עליהם, אלא מלבד אתה **בודאם**, הדה הוא דכתיב ויקח קרח.

שו"ת דברי יציב חלק חושן משפט סימן נב

ויש לומר שלזה רמז קרח באומרו [במדבר ט"ז ג'] "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'." רצ"ל **במחשבתם**, שזה העיקר דרחמנא ליבא בעי. ולכן ג"כ קפץ קרח ואמר למשה טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית וכו' [במדבר"ר י"ח ג' וברש"י], די"ל שתכלת רומז על המחשבה לשם שמים דתכלת דומה לים וכו' ורקיע לכסא הכבוד במנחות מ"ג ע"ב, ואילו חוטי לבן רומזים למעשה המצוות ועד"ש במדרש [קה"ר ט' ח'] על פסוק בכל עת יהיו בגדיך לבנים הא אינו מדבר אלא במצוות ומעשים טובים עיין שם, ומצות ציצית בשניהם גם יחד להורות **שצריך גם מעשה עם המחשבה**, אבל קרח סבר שהעיקר רק במחשבה ולכן תכלת פטורה.

R. Soloveitchik, Halakhic Man, p.57-

The fundamental tendency of Halakhah is to translate the qualitative features of religious subjectivity – the content of religious man's consciousness, which surges and swells like the waves of the sea, then pounds against the shore of reality, there to shatter and break – into firm and well-established quantities "like nails well fastened" (Eccles. 12:11) that no storm can uproot from their place.

... Subjective religiosity cannot endure. And all those tendencies to transform the religious act into pure subjectivity negate all corporeality and all sensation in religious life and admit man into a pure and abstract world, where there is neither eating nor drinking, but religious individuals sitting with crowns on their heads and enjoying their own inner experiences, their own tempestuous heaven-stroming spirits, their won hidden longings and mysterious yearnings – will in the end prove null and void.

The power of religion which siezes hold of man, that subjects and dominates him, is in force only when the religion is a concrete religion, a religion of the life of the senses, in which there is sight, smell, and touch, a religion which man of flesh and blood can feel with all of his senses, sinews, and organs, with his entire being...

... Action and creation are the true distinguishing marks of authentic existence.(p.125).

R. Soloveitchik, Reflections of the Rav, p.146

Moses was unquestionably right. If one fulfills the mitzvah of tzitzit, recognizing its religious meaning, then a glance at one blue thread will produce an awareness of God.... Proceeding from action to feeling, the blue color can remind one of his link with God.

ספר החינוך מצוה טז

... דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו. ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו.